ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ • PSSSB • ਪੰਜਾਬ PCS • ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ

HOUSE OF ASPIRANTS

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ

ਅਧਿਆਇ 1

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ
houseofaspirants.in

ਸੰਸਕਰਣ
ਅਕਤੂਬਰ 2026

ਭਾਸ਼ਾ
ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ English

House of Aspirants

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੋ-ਭਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤਿਆਰੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ

houseofaspirants.in

ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ!

House of Aspirants ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ। ਇਹ ਨੋਟਸ ਹਰ ਗੰਭੀਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: **ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਮੁਖੀ, ਸੌਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫ਼ਤ**।

> “ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।”

ਇਹਨਾਂ ਨੋਟਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਕਿਵੇਂ ਲਈਏ

1 ਪੜ੍ਹੋ
ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੂਰਾ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ।

2 ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ
houseofaspirants.in 'ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦਾ MCQ ਕੁਇਜ਼ ਹੱਲ ਕਰੋ।

3 ਦੁਹਰਾਓ
ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ ਨੁਕਤੇ ਦੁਹਰਾਓ।

ਸਾਡੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੇਖੋ

- ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ English ਵਿੱਚ ਨੋਟਸ
- ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੁਇਜ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ-ਵਾਰ MCQ
- ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਰੰਟ ਅਫੇਅਰਜ਼
- 10+ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੇਪਰ (PYQ)
- ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ

ਸਕੈਨ ਕਰੋ

www.houseofaspirants.in

ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਜੁੜੋ

- ਨਵੇਂ ਨੋਟਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
- ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅੱਪਡੇਟ
- ਭਰਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ
- ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ PDFs
- ਲਾਈਵ ਗਾਈਡੈਂਸ ਸੈਸ਼ਨ

ਸਕੈਨ ਕਰਕੇ ਜੁੜੋ

t.me/HouseOfAspirant

ਸਿੱਖਦੇ ਰਹੋ। ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹੋ। ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਰਹੋ।

ਟੀਮ House of Aspirants

© 2026 House of Aspirants. ਇਹ ਨੋਟਸ ਸਿਰਫ਼ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਕਲ, ਮੁੜ-ਵੰਡ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ 1

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਸੂਚਕ, ਰਾਜ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ

- ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ
- GSDP ਵਿੱਚ ਖੇਤਰਵਾਰ ਯੋਗਦਾਨ
- ਮਾਲੀਆ ਘਾਟਾ, ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ
- ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਥ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦਰਜੇ
- ਹਾੜ੍ਹੀ, ਸਾਉਣੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਇਦ ਫ਼ਸਲੀ ਰੁੱਤਾਂ

ਭਾਗ ੳ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੂਚਕ (ਕਿਤਾਬ ਅਨੁਸਾਰ):

ਆਰਥਿਕ ਦਰਜਾ	ਭਾਰਤ ਦੀ **15ਵੀਂ** ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਜ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ
ਜੀ.ਐੱਸ.ਡੀ.ਪੀ.	**₹8.02 ਲੱਖ ਕਰੋੜ** (₹8.02 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ)
ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀ.ਐੱਸ.ਡੀ.ਪੀ.	ਲਗਭਗ **₹2.64 ਲੱਖ** (ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ 17ਵਾਂ)
ਮਾਲੀਆ ਘਾਟਾ (2024-25)	₹23,198 ਕਰੋੜ (GSDP ਦਾ **2.9%**)
ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ (2024-25)	₹30,465 ਕਰੋੜ (GSDP ਦਾ **3.8%**)
ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ਾ	₹3.74 ਲੱਖ ਕਰੋੜ (GSDP ਦਾ ਲਗਭਗ **45%**)

ਖੇਤਰਵਾਰ ਯੋਗਦਾਨ (2023-24):

ਖੇਤੀਬਾੜੀ – 27% · **ਉਦਯੋਗ/ਨਿਰਮਾਣ – 27%** · **ਸੇਵਾਵਾਂ – 46%**

ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ – ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ 2026-27

- ਬਜਟ ਦਾ ਆਕਾਰ: **₹2,60,437 ਕਰੋੜ** · GSDP (2026-27 ਅਨੁਮਾਨ): **₹9.81 ਲੱਖ ਕਰੋੜ** (2025-26 ਨਾਲੋਂ 10% ਵੱਧ)
- ਮਾਲੀਆ ਘਾਟਾ: GSDP ਦਾ **2.2%** (₹21,955 ਕਰੋੜ) · ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ: GSDP ਦਾ **4.1%** (₹39,971 ਕਰੋੜ)
- ਕੁੱਲ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ: GSDP ਦਾ ਲਗਭਗ **45%** – ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ

ਸਰੋਤ: ਪੀ.ਆਰ.ਐੱਸ. ਲੈਜਿਸਲੇਟਿਵ ਰਿਸਰਚ, ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 2026-27।

ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ

- **GSDP** – ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ।
- **ਮਾਲੀਆ ਘਾਟਾ** – ਮਾਲੀਆ ਖ਼ਰਚਾ ਘਟਾ ਮਾਲੀਆ ਆਮਦਨ (ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖ਼ਰਚੇ ਲਈ ਉਧਾਰ)।
- **ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ** – ਕੁੱਲ ਖ਼ਰਚਾ ਘਟਾ ਉਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ (ਰਾਜ ਦੀ ਕੁੱਲ ਉਧਾਰ ਲੋੜ)।

ਭਾਗ ਅ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ **ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ** ਹੈ – ਰਾਜ ਦੇ GSDP ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ **27%** ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ **62.5%** ਆਬਾਦੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਮੁੱਖ ਫਲ	**ਕਿੰਨੂ**
ਮੁੱਖ ਸਬਜ਼ੀ	**ਆਲੂ**
ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ	**42 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ** (ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰ ਦਾ 83%)
ਫ਼ਸਲੀ ਘਣਤਾ	ਲਗਭਗ **190%**
ਸਿੰਚਾਈ	ਕਾਸ਼ਤ ਰਕਬੇ ਦਾ **99%** – ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਲਗਭਗ **72%**, ਨਹਿਰਾਂ ਲਗਭਗ **28%**

ਉਤਪਾਦਨ ਦਰਜੇ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ)

ਫ਼ਸਲ / ਉਤਪਾਦ	ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਜਾ	ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ	ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਤਪਾਦਕ
ਕਣਕ	ਤੀਜਾ	~14%	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
ਚੌਲ	ਤੀਜਾ	~11%	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ
ਕਪਾਹ	9ਵਾਂ	~3%	ਗੁਜਰਾਤ
ਦੁੱਧ	7ਵਾਂ	~6% (ਲਗਭਗ 140 ਲੱਖ ਟਨ)	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਮੁੱਖ ਫ਼ਸਲਾਂ: ਕਣਕ, ਚੌਲ (ਝੋਨਾ), ਕਪਾਹ, ਗੰਨਾ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

ਨਿੰਬੂ ਜਾਤੀ ਫਲ (ਕਿੰਨੂ)	**ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ** (ਅਬੋਹਰ ਪੱਟੀ – ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ), ਮੁਕਤਸਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
ਅੰਗੂਰ	**ਬਠਿੰਡਾ**
ਲੀਚੀ	**ਪਠਾਨਕੋਟ–ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ**

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ

- **ਖੇਤੀ ਭਵਨ** – ਮੋਹਾਲੀ · **ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ** – ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸਥਾਪਨਾ **1962**
- ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ **54%**; ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ – ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (~93%) (NSSO SAS 2019)
- **ਮਾਲਵਾ ਨਹਿਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ** – ਬਠਿੰਡਾ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਲਗਭਗ 1.78 ਲੱਖ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰੇਗਾ

ਫ਼ਸਲੀ ਰੁੱਤਾਂ

ਰੁੱਤ	ਸਮਾਂ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ	ਉਦਾਹਰਨਾਂ
ਹਾੜ੍ਹੀ (ਰਬੀ)	ਨਵੰਬਰ – ਮਾਰਚ	ਸਰਦੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ; ਵਾਧੇ ਲਈ ਠੰਢਾ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਲਈ ਲੰਮਾ ਦਿਨ	ਕਣਕ, ਸਰ੍ਹੋਂ, ਜ਼ੀਰਾ, ਧਨੀਆ
ਸਾਉਣੀ (ਖ਼ਰੀਫ਼)	ਜੁਲਾਈ – ਅਕਤੂਬਰ	ਮਾਨਸੂਨ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ; ਗਰਮ ਮੌਸਮ, ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਦਿਨ	ਝੋਨਾ, ਮੱਕੀ, ਬਾਜਰਾ, ਕਪਾਹ, ਗੰਨਾ, ਸੋਇਆਬੀਨ
ਜ਼ਾਇਦ	ਮਾਰਚ – ਜੁਲਾਈ	ਹਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਾਉਣੀ ਵਿਚਕਾਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ	ਕੱਦੂ, ਖੀਰਾ, ਕਰੇਲਾ, ਤਰਬੂਜ਼

ਝਟਪਟ ਦੁਹਰਾਈ

- 15ਵੀਂ ਵੱਡੀ ਰਾਜ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ · ਸੇਵਾਵਾਂ 46% · ਖੇਤੀਬਾੜੀ 27% · ਕਰਜ਼ਾ GSDP ਦਾ ~45%
- ਕਾਸ਼ਤ ਰਕਬਾ 42 ਲੱਖ ਹੈਕ. (83%) · ਫ਼ਸਲੀ ਘਣਤਾ 190% · ਸਿੰਚਾਈ 99% (ਟਿਊਬਵੈੱਲ > ਨਹਿਰਾਂ)
- ਕਣਕ ਅਤੇ ਚੌਲ – ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤੀਜਾ · ਕਿੰਨੂ – ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ/ਅਬੋਹਰ · ਅੰਗੂਰ – ਬਠਿੰਡਾ · ਲੀਚੀ – ਪਠਾਨਕੋਟ

HOUSE OF ASPIRANTS
Learn from someone who has already achieved what you are preparing for.